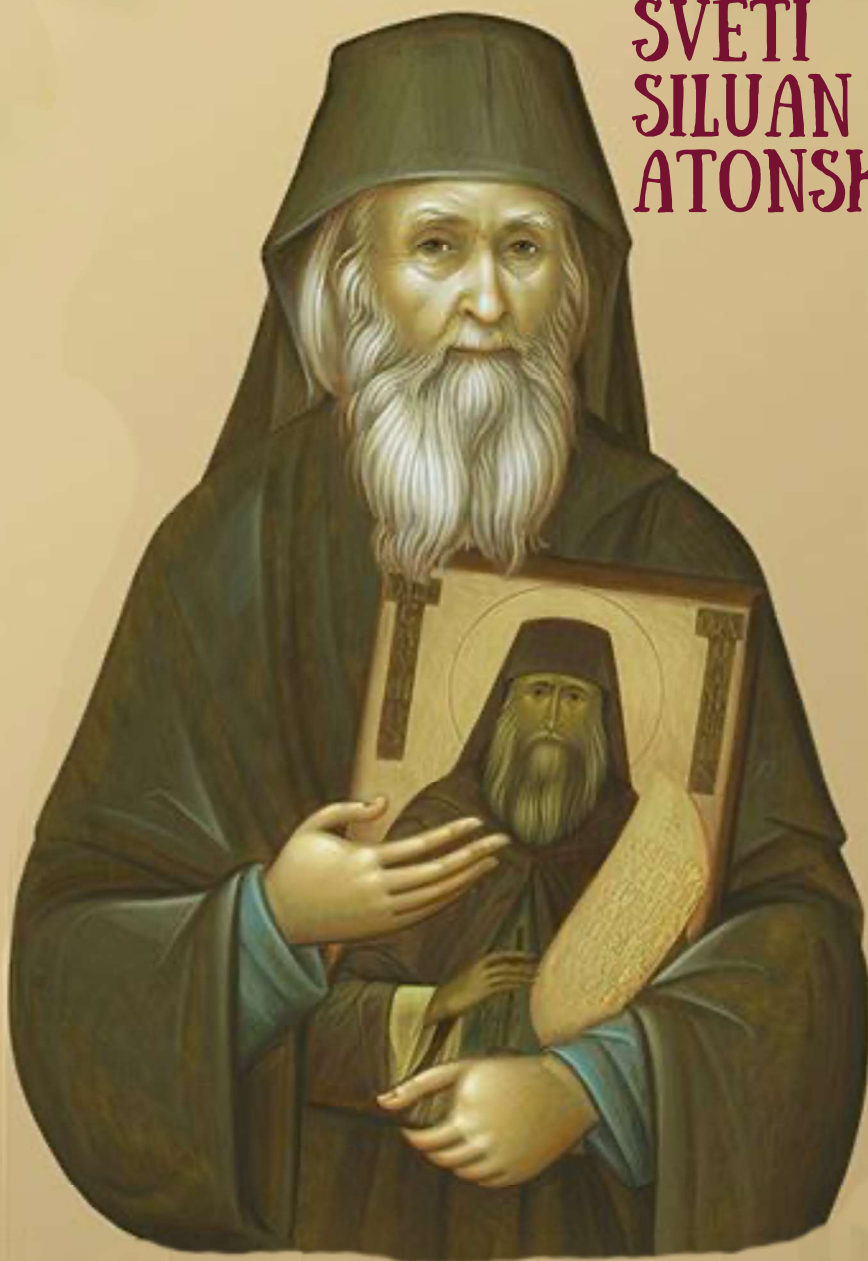

Sv. Sofronij Saharov

SVETI
SILUAN
ATONSKI

Naslov originala:
Старец Силуан
Архимандрит Софроний (Сахаров).

Prevod sa ruskog: Sašo Kuzmanovski

Urednik: Nataša Dančevska

Lektor: Vera Todorović

Korice i priprema za štampu: Sašo Kuzmanovski

Štampa: Studentski servis, 1000 Skoplje

Izdavač: Ikona, bul. Partizanski odredi br. 9, Skoplje

Tiraž: 500

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
"Св. Климент Охридски", Скопје

271.2-472

271.2-788-055.1:929 Силуан Атонски, Св.

SAHAROV, Sofronij, sv.

Sveti Siluan Atonski / Sv. Sofronij Saharov ;

[prevod sa ruskog Sašo Kuzmanovski].

- Skoplje : Ikona, 2026. - 216 стр. ; 20 cm

Превод на делото: Старец Силуан /

Архимандрит Софроний (Сахаров).

- Rečnik manjepoznatih izraza: стр. 215-216

ISBN 978-608-286-010-7

а) Силуан Атонски, старец, 1866-1938 –

- Житија б) Православие -- Поуки

COBISS.MK-ID 69562629

SADRŽAJ

Uvodna reč	5
I. Starac siluan	9
II. O molitvi	27
III. O smirenju	31
IV. O miru	41
V. O blagodati	47
VI. O volji božijoj i o slobodi.....	57
VII. O pokajanju.....	66
VIII. O poznanju boga.....	72
IX. O ljubavi.....	79
X. Mi smo deca božija i slični smo gospodu.....	98
XI. O majci božijoj.....	101
XII. O svetiteljima	104
XIII. O pastirima	109
XIV. O monasima.....	115
XV. O poslušnosti	125
XVI. O duhovnoj borbi	128
XVII. O pomislima i o prelesti.....	141
XVIII. Adamov plač.....	147
XIX. Povesti iz ličnog iskustva i o nekim susretima i razgovorima sa podvižnicima	153
XX. Asketske misli, saveti i posmatranja.....	178
Beleške, svetog starca, shimonaha Siluana Atonskog zapisane na ivicama kataloga baštovanskog rastinja i cveća	190
Akatist prepodobnom i bogonosnom ocu Siluanu Atonskom	194
Rečnik manje poznatih izraza.....	209

UVODNA REČ

Prepuštajući pažnji čitalaca ono što je najvažnije u ovoj knjizi – pouke blaženog starca Siluana dajemo sebi slobodu da ipak prethodno kažemo nekoliko reči o njegovim beleškama – zapisima.

Gospod je rekao: *I svaki koji je od istine sluša glas moj* (Jn.18,37), a Jovan Bogoslov kaže: *Koji poznaje Boga, sluša nas, koji nije od Boga ne sluša nas* (1.Jn.4,6).

Duboko smo uvereni da se ove reči mogu primeniti i na zapise starca Siluana. Mislimo da će onaj ko ima duh i razum da pozna Boga, jasno osetiti disanje Duha Svetog u starčevim zapisima.

Spisi starca, gotovo nepismenog čoveka, saopštavaju nam ono što mu je bilo dato da vidi. Njegove reči često nalikuju Psalmima, što je sasvim prirodno, jer izviru iz neprestane molitve. Ritam njegovog pisanja je veoma spor, što takođe ukazuje na duboku molitvu. On se stalno vraća na jedne te iste teme: Bog i sve nebesko spoznaje se samo Duhom Svetim; Gospod bezmerno voli čoveka, i ta se ljubav spoznaje samo Duhom Svetim; Duh Sveti je duh uzdržanja, celomudrenosti, krotosti, smirenja; Duh Sveti je duh mira, sastradavanja i ljubavi prema neprijateljima.

Um i duša starca obuzeti su malim brojem misli, ali su one ontološki najdublje, one su merilo svega. Onaj ko u dubini svog bića živi tim mislima, kroz njih, kao kroz tajanstvenu duhovnu prizmu, vidi sav svet.

Dve hiljade godina bez prestanka propoveda se reč Božija na svim jezicima i na najrazličitije načine, a Sam Gospod je u malo reči podario čoveku znanje o večnom Božanskom životu. Život Boga nadilazi svaku ljudsku predstavu. Iz te sfere nepristupne svetlosti Božanski život se, u svom pružanju ka stvari, predaje najpre kroz najjednostavnije i malobrojne bestrasne „umne“ oblike. Zatim on, predajući se po jerarhijskim stupnjevima, dobija sve grublje vidove, da bi na kraju poprimio i sasvim bezvredne, besadržajne forme, koje su svojevrsno izopačenje. Na primer: odrasli privode dete ikoni i uče ga da se moli

„Bogu“, pri čemu ikona za dete, u datom slučaju, nije tek jedan oblik bogoslovlja ili blagovesti, nego sami taj „Boga“ kome se ono moli.

U svom snishođenju, svetlost bogopoznanja od krajnje čistote dolazi do grubih i često nakaradnih katafatičkih (pozitivnih) formi. Međutim, proces čovekovog razvitka teče obratnim smerom: odozdo – naviše. Od grubih pozitivnih formi čovek se uzdiže do bestrasne misli o Bogu, i čak do neizrecivog izvanpredstavnog bogoopštenja.

Mi nemamo nameru da razmatramo pitanje razvitka čovekove spoznaje, tj. kako se ona od empirijskih predstava i pojmova ovog sveta uzdiže do viđenja večnog, Božanskog bića. Napomenućemo samo da se nužnošću ove evolucije objašnjava činjenica da se učenje o Bogu narodu najčešće saopštava najpre kao učenje o hrišćanskom moralu, jer je tako dostupnije elementarnom shvatanju. Doduše, i u ovom obliku, i pored sveg uprošćavanja i čak izopačavanja istine, svetlost istinskog bogopoznanja, iako prigušena, ipak svetli: to je ono „mleko“ koje se daje slabima (1.Kop.3,2).

Ukoliko bismo pravili analogije iz stvarnosti koja nas okružuje, mogli bismo ovo nishođenje Božanske svetlosti uporediti sa svetlosnim snopom projektora: sa približavanjem izvoru svetlosti, objektivu projektora, svetlost je sve jača, ali je osvetljena površina sve manja; i obratno – sa udaljavanjem od izvora svetlosti povećava se osvetljena površina, ali je svetlost slabija i rasplnutija. Prolaze hiljade godina, a narodima se kao i ranije predaje, posredstvom beskrajnog mnoštva reči i slika, upravo ta prigušena i rasplnuta svetlost bogopoznanja. Što je čovek udaljeniji od Boga, to je i mišljenje njegovo razdrobljenije, necelosnije, a njegova duhovna preživljavanja nesigurnija i bespokojnija; i obratno, što je čovek bliži Bogu, to je uži, ako je moguće tako se izraziti, krug njegovih misli, koji se polako svodi i usredsređuje na jednu jedinu bestrasnu misao, koja već i nije misao, nego osobito, neizrecivo viđenje ili osećanje uma.

Da bismo shvatili starca Siluana, moramo imati u vidu upravo ovo što smo sada rekli. Starac je bio čovek jedne ideje, koja je ispunjavala svecelo njegovo biće, one ideje koja je nastala kao rezultat čudesnog Gospodnjeg javljanja. U tom tajanstvenom javljanju Gospoda on je poznao da je Bog – bezmerna ljubav. Starac je tvrdio da se ova ljubav neminovno izliva i na neprijatelje, i da se poznaje samo Duhom Svetim. Duh Sveti mu je javio Hrista, Duh Sveti ga je učio smirenju i

ljubavi prema neprijateljima i svekolikoj stvari. Ono što je primio u momentu bogojavljenja i ono što je proizašlo iz tog bogojavljenja starac je smatrao uslovom i pokazateljem bogoopštenja, kriterijumom istinitosti puta, merilom svake pojave u duhovnom životu i krajnjim ciljem svega što činimo i za čime tragamo.

Posle dugih godina divovske duhovne borbe i uz ponovljene posete Duha Svetog sve ovo dobilo je kod starca formu dogmatskog znanja. A u vreme kada je već zbilja ulazio u čiste sfere svetog bestrašća, on je, uz najdublje smirenje, smatrao svojim dugom da progovori o onome što mu je bilo dato sviše. Malo je u njega reči, ali možda baš to potvrđuje da govori istinu; njegove reči su malobrojne, ali poseduju moć da proniknu u srce čovekovo i preporode njegovu dušu; malo je u njega reči, ali se o njima može govoriti veoma mnogo, ukoliko sebi postavite zadatak da njihovu sadržinu, makar to bilo samo na intelektualnom planu, učinite dostupnom širem krugu ljudi.

Čitajući starčeve zapise, neko će se možda, zapitati: nije li ovaj čovek jedan od onih koji se jezikom podvižnika nazivaju „prelešćeni“, a u svakodnevnom govoru – „otkačeni“. Jer, niko „normalan“ ne postavlja tako velike zahteve.

Mi, pak, smatramo da se može pouzdano tvrditi da to nisu reči duševno poremećene osobe. Da bi se to zaključilo nije potrebno ni videti ga ni poznavati ga lično. Dovoljno je samo čitati njegove, ponekad poetski nadahnute i čak i po formi veoma savršene, a ponekad, opet, jedva polupismene zapise. To je očigledno i po toku njegovih misli i po celokupnom stroju njegovih osećanja. Njegovo kazivanje odiše, to se jasno oseća, istinskim i dubokim smirenjem, koje je sušta suprotnost gordosti megalomana ili onom poznatom „kompleksu niže vrednosti“, za koji većina ljudi ne zna da je samo prikriveni oblik gordosti. Ni pri najpažljivijem ispitivanju mi ne možemo zapaziti ni senku nekakve samoobmane, umišljenosti ili bolesne egzaltiranosti uobrazilje, čak ni kada se obraća „svim narodima zemlje“. Naprotiv, osećamo da je njegovo svedočanstvo potpuno istinito i verodostojno. Srce prepoznaje da se on zaista tome o čemu govori naučio ne od ljudi i ne iz knjiga, nego neposredno od Duha Božijeg, i da je zato njegovo učenje u punom skladu sa zapovestima Hristovim.

Starac je bio čovek jedne ideje, ali one najdublje, prekrasne, ontološki najsavršenije, i što je najvažnije – ideje koju je u životu ostvario.

On je na pojedinim mestima zaista po duhu sličan svetom Jovanu Bogoslovu. Duh Sveti ga je zbilja upodobio Samom Hristu, čijeg viđenja se i udostojio. O tom upodobljavanju on je tako mnogo govorio, oslanjajući se na reči velikog apostola: *bićemo slični Njemu, jer ćemo Ga videti kao što jeste* (1Jn. 3,2).

+ + +

Glavno svedočenje celokupnog starčevog života jeste da je ljubav prema neprijateljima apsolutno neophodan uslov za poznanje Božijih tajni. On je kategorički tvrdio da se onaj ko nema ljubavi prema neprijateljima nalazi van Boga, da Boga nije poznao. On se nije mogao obmanuti. Tamo gde je vladala mržnja prema neprijateljima on je video lice tamnog bezdana, kakvom god „službom Bogu“ (Jn.16,2) ili proročkim zanosom bilo ono maskirano.

Svedočenje čoveka koji nije bio neiskušan lukavstvom intelektualne kulture, koji je zaista tokom čitavog svog života molitvom proliwao krv za neprijatelje i za sav svet – ima izuzetnu snagu i značaj.

Često smo razmišljali, šta bi starac bio da je, uz tako retku prirodnu obdarenost, stekao i visoko naučno i bogoslovsko obrazovanje. Činilo nam se ponekad da bi on postao gigant svetske slave i značaja. A ponekad nam, opet, stvari izgledaju obrnuto, tj. da baš činjenica što je bio čovek neoposredovanog opažanja (kakvo vidimo kod jevanđelista), sasvim neiskvaren lukavstvom savremene civilizacije – njegovo svedočanstvo čini neodoljivo uverljivim. Nikakva ljudska nauka, u suštini, ne može ništa dodati dubini i vrednosti istine o kojoj on svedoči.

Prema tome, o starcu će onaj ko ga nije lično poznao suditi na osnovu njegovih beležaka, a onaj ko ga je poznao, ko je video njegovu istinsku, nepatvorenu jednostavnost i smirenje, njegovo postojano srdačno, blagodušno, mirno, nepomutivo, krotko ustrojstvo duše, znaće da je bio čovek velikog savršenstva.

Starčeva reč je krotka, često umilna, dušeisceliteljna, ali da bi je sledio, čovek mora posedovati veliku, ognjenu odlučnost, do „mržnje“ prema sebi (Lk. 14,27).

I

STARAC SILUAN

Tuguje duša moja za Gospodom i sa suzama Ga tražim. Kako da Te ne tražim? Ti si prvi potražio mene i dao mi da se nasladim Duhom Tvojim Svetim i duša Te je moja zavolela.

Gospode, Ti vidiš tugu moju i suze... Da me nisi privukao Svojom ljubavlju ne bih Te ovako tražio, ali Duh Tvoj dao mi je da Te poznam i duša se moja raduje što si Ti moj Bog i Gospod i do suza tugujem za Tobom.

+ + +

Tuguje moja duša za Bogom i sa suzama Ga tražim.

Milostivi Gospode, Ti vidiš moj pad i moju tugu, ali smireno prošim Tvoju milost: izlij na mene blagodat Duha Tvog Svetog. Sećanje na nju goni moj um da ponovo nađe milost Tvoju.

Gospode, daruj mi smireni Duh Svoj, da ne bih ponovo izgubio blagodat Tvoju i ridao za njom, kao što je plakao Adam za rajem i Bogom.

+ + +

Prve godine svog života u manastiru duša moja je poznala Gospoda Duhom Svetim.

Mnogo nas ljubi Gospod. To sam poznao Duhom Svetim, koga mi je Gospod dao jedino po milosti Svojoj.

Ja sam star čovek, i blizu sam smrti, i pišem istinu naroda radi.

Duh Hristov, koji mi je dao Gospod, želi da se svi spasu, da svi upoznaju Boga.

Gospod je razbojniku darovao raj. Tako će On i svakom grešniku dati raj. Ja sam gori od smrdljivog psa po svojim gresima, ali sam se počeo moliti Bogu da mi oprost. On mi je ne samo oprostio, nego mi je i Duha Svetog dao, i u Duhu Svetom ja sam poznao Boga.

+ + +

Vidiš li ljubav Božiju prema nama? Ko to milosrđe može opisati?

O bratijo moja, padam na kolena i molim vas: Verujte u Boga, verujte da postoji Duh Sveti Koji po svim Crkvama svedoči o Bogu, a svedoči i u duši mojoj.

Duh Sveti je ljubav. Ta ljubav ispunjava duše svetih gore na nebu, i taj isti Duh Sveti je i na zemlji u dušama koje ljube Boga.

Sva nebesa vide zemlju u Duhu Svetom i slušaju molitve naše i prinose ih Bogu.

Gospod je milostiv. To zna duša moja, ali ne ume da opiše. On je veoma krotak i smiren, i kada Ga duša upozna, cela se menja u ljubav prema Bogu i bližnjima, i sama postaje krotka i smirena. Ali, ako izgubi blagodat Božiju, čovek plače kao Adam kada je bio izgnan iz raja. On je ridao, i vapaje njegove čula je sva pustinja. Njegove su suze bile pune tuge i on ih je godinama gorko prolivao.

Tako i duša koja je osetila blagodat Božiju pa je izgubila, tuguje za Bogom i govori:

Tuguje duša moja za Bogom i sa suzama Ga tražim.

+ + +

Ja sam veliki grešnik, ali sam video neizmernu ljubav i milost Božiju na sebi.

Još od malena sam naučio da se molim za one koji bi me uvredili. Govorio sam: „Gospode, nemoj im to uračunati u greh zbog mene“. Ali, iako sam voleo da se molim, nisam mogao da izbegnem greh. Međutim, Gospod nije pomenuo moje grehe, već mi je dao da volim ljude, te duša moja želi da se sva vasseljena spase i bude u Carstvu Nebeskom, gledajući slavu Gospodnju i naslađujući se ljubavlju Njegovom.

Po sebi sudim: kada je Gospod mene tako zavoleo, znači, On i sve ostale grešnike voli kao i mene.

O ljubavi Gospodnja! Nema moći koja bi te opisala, jer si neizmerno velika i čudesna.

+ + +

Blagodat Božija daje silu da ljubimo Ljubljenoga. Duša se neprestano pruža ka molitvi i ni za trenutak ne može da zaboravi Gospoda.